

der om, er, at særlig de affides Egne, de mere bortliggende Egne saa vidt muligt stilles mere lige med dem, der ligger nærmere ved Centret. Jeg erkender, at Jærnbaner ikke i og for sig skabe Værdier, de virke saa at sige mere fordelende; de gøre, at de, der bo længere borte, komme under samme Forhold med Hensyn til Køb og Salg som de, der bo nærmere ved Omsætningscentret. Et ganske nærliggende Eksempel er Sjælland over for Kjøbenhavn. Hvis Kjøbenhavn ikke modtog Jærnbaner, der førte Produkter ind til Torvehandelen, hvilken enorm Fordel vilde det da ikke være for de nærmest liggende Egne, for dem, der kunne forsyne Kjøbenhavn pr. Vogn, medens nu hele Sjælland, til Dels ogsaa længere bortliggende Dele kunne tage Del i Forhøringen af Kjøbenhavn. Deraf følger, at Folk, der bo i Byghby eller Glostrup osv., ikke saa nær den Pris for deres Produkter, som de kunde have faaet, hvis de vedblivende havde haft Privilegium til Forhøring af Kjøbenhavn. Men paa den anden Side vil langt større Distrikter da gøres delagtige i Byens Forhøring, og der fremkommer da ret gode Detailpriser ved Salget i den store By. Det er klart, at der er Stæder, der ikke vilde kunne bestaa, naar de ikke kunde have Tilførselen ad Jærnbanerne. Det gælder naturligvis ikke i saa fremspringende Grad for Egne længere borte. Men det ærede Medlem fra Lemvig har særlige Erfaringer paa sin egen Egn med Hensyn til den meget vel placerede Jærnbane fra Lem til Lemvig, og jeg tør antage, det er i Kraft af disse Erfaringer, at det ærede Medlems Udtalelser ere fremsatte, og i det hele og store tror jeg, at de ere rigtige. Jeg kan derfor ikke være enig med det ærede Medlem for Præsens Amts 1ste Valgkreds (Savenius), naar han med Lovforslaget i Haanden vilde sige: Disse Jærnbaneanlæg ere i og for sig af lidt mere end lokal Betydning, medens andre have en saa udelukkende lokal Betydning, at de ikke kunne støttes af Staten. Alle disse Jærnbane-forslag ere lokale i større eller mindre Grad og ere forudsatte at være det, men de ere lige fuldt berettigede til Statstilskud. For Jærnbaneanlæg i de store Træl sørger Staten ved Anlægget af sine Jærnbaner. Det forekommer mig at være et andet Synspunkt, som man maa anlægge, og som er berettiget i Kraft af Nødvendigheden. Thi jeg erkender selvfølgelig, at en Egn maa kunne støtte et Jærnbaneanlæg og med sin Aktietegning gøre det muligt at iværksætte det, og jeg erkender ogsaa, at Forholdet maa være det, at Driften af Jærnbanen maa være mulig,

thi hvis disse Forhold ikke ere til Stede, byder Nødvendigheden, at man ikke gaar til et saadant Jærnbaneanlæg. Men jeg tror ikke, at man i og for sig bør fortere for strengt med Hensyn til den større eller mindre lokale Betydning, thi Betydning for Befolkningen og Omsætningen vil selvfølgelig alle disse Jærnbaneanlæg have.

Det ærede Medlem nævnedes ogsaa, at hvis man vilde optage Laan — og det ærede Medlem var enig med mig i, at det vilde være rigtigt og nødvendigt — saa skulde de naturligvis forrentes og afdrages. Jeg indrømmer, at det er en Selvfølge. Jeg vil antage, at hvis man fremmer disse Jærnbaneanlæg og tillige, som forudsat, fremmer Statsbaneanlægene i det Omfang, hvori de kunne ventes fremmede i Aar, vil man i Løbet af saa Aar, naar alle disse Anlæg ere færdige, komme til Udgifter med Hensyn til Renter og Afdrag paa omtrent 1 Million Kr. om Aaret. Jeg anser det ogsaa for muligt for Staten at paatage sig en saadan Udgift, og jeg maa gøre opmærksom paa og gentage, hvad der er sagt tidligere, at man kan lægge en stor Del af Udgifterne over paa Jærnbanerne. Jeg har tilladt mig at nævne i Gaar, at ogsaa for de private Baneanlægs Bedkommende anser jeg det for muligt, at man paa de Vilkaar, som her ere forudsatte, kan faa et rimeligt Udbytte. For Statsbanernes Bedkommende tror jeg det ogsaa, naar man indretter sig fornuftig, og naar dette Ting vil være med dertil. Dermed mener jeg ikke Redfættelserne paa Budgettet; de ere ikke af saa overordentlig stor Betydning, men jeg tænker paa Takstspørgsmaalet og den fri Besværgning, paa den Forventning, som der i mange Henseender er til at køre til laveste Pris, for halv Pris eller helt gratis. Og naar Omsætningen stiger, hvad den utvivlsomt gør ved Gennemførelsen i Landet, saa vil man komme til bedre Resultater. Jeg tør selvfølgelig ikke sige, om man kan paatage sig at forrente denne Million gennem Jærnbanedriften, men at den væsentlig vil bidrage dertil, nærer jeg for min Person ingen Tvivl om, naar man retter sine Bestræbelser derpaa.

Det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 2den Valgkreds (Hage) kom ind paa Kommunelaanene. Det er en Selvfølge, at selv om man forbyder, at et Jærnbaneanlæg maa være behæftet med Laan, vil man alligevel komme til Kommunelaan, for saa vidt som Kommunerne tegne Aktier eller garantere for Jærnbaneanlæg. Det er ganske rigtigt, maatte ikke altid med Hensyn til det garanterede aarlige Tilskud, men nok for Aktiernes